

Tutkimustiedon tarve eduskunnassa kasvaa

Kalevi Olin

Tieteen ja politiikan suhteista esiintyy vähintään kahdenlaisia käsityksiä. Toisen mukaan niillä ei ole mitään tekemistä keskenään. Toinen taas korostaa instituutioiden vuorovaikutuksen tärkeyttä. Erilaisiin käsityksiin perustuvat tiedepolitiikan valinnat johtavat hyvinkin erilaisiin käytäntöihin. Näistä on maailmanhistoriassa varoittaviakin esimerkkejä.

Yhteiskuntien kehitys osoittaa tieteen ja tiedepolitiikan merkityksen kasvavan tulevaisuudessa. Tästä näkökulmasta instituutioiden yhteiskunnallisen merkityksen määrittely on tärkeä asia. Tieteen teorioiden ja menetelmien hallinta edellyttää alan syvällistä perehtyneisyyttä ja siten erikoisosaamista. Tästä syystä tiedepolitiikan kehittämisen tarpeiden, tavoitteiden ja voimavarojen määrittelyssä ja seurannassa alan asiantuntijoilla on keskeinen roolinsa.

Tiedepolitiikkaa pidetään niin tärkeänä toimialana yhteiskunnassa, ettei sitä koskevaa valtakunnallista päätöksentekoa haluta jättää yksinomaan alan asiantuntijoille. Etenkään tilanteissa, joissa päätetään esimerkiksi valtion taloudellisista voimavaroista tiedepolitiikan tarpeisiin.

Syystä tai toisesta tiedepolitiikan kysymykset eivät herätä Suomen eduskunnassa erityisen suuria intohimoja. Ne koetaan aihepiiriltään vaikeiksi, jopa jossain määrin etäisiksi, vaikka ne koskettavat suoraan tai epäsuorasti yhteiskunnan toimintajärjestelmiä ja niiden kautta kansalaisille luotavaa hyvää.

Kansanedustajien tiedepolitiikkaa koskevan kiinnostuksen herättämiseksi sekä edustajien ja tutkijoiden välisen vuorovaikutuksen lisäämiseksi eduskuntaan perustettiin vuonna 1970 Tutkijoiden ja kansanedustajien seura (Tutkas). Seuran tarkoituksena on luoda edellytyksiä kansanedustajien ja tutkijoiden väliselle tiedonvaihdon sekä edistää tiedettä koskevan suunnittelun, päätöksenteon ja tulosten hyväksikäytön kriittistä tar-

kastelua. Seuran jäseniksi hyväksytään tutkijoita, tiedepolitiikan vaikuttajia ja kansanedustajia. Tällä hetkellä seurassa on yli 500 jäsentä.

Seura järjestää eduskunnassa keskustelutilaisuuksia tieteen, koulutuksen, teknologian ja monen muunkin tehtävälleen merkityksestä, asemasta ja roolista yhteiskunnassa. Se tukeutuu maan pätevimpien asiantuntijoiden alustuksiin. Kansanedustajat osallistuvat keskusteluun pääsääntöisesti lyhyiden kommenttipuheenvuorojen käyttäjinä.

Tutkaksen toimintaa johtaa vuosikokouksen valitsema 17-jäseninen hallitus, joka koostuu tutkijajäsenistä ja kansanedustajajäsenistä. Seminaarien aiheita valmistellaan usein myös yhdessä alalla vaikuttavien toimijoiden kanssa. Tällaisia ovat valtakunnalliset tieteelliset seurat, Suomen Akatemia, tutkimuslaitokset ja eduskunnan valiokunnat. Tilaisuuksien aiheiden ja alustajien vetovoimasta kertovat osanottajaluvut. Eduskunnan uuden rakennuksen tai päärakennuksen auditoriossa pidettyjen tilaisuuksien osanottajamäärä vaihtelee 100 molemmin puolin.

Viimeisten viiden vuoden aikana Tutkas on järjestänyt 27 keskustelutilaisuutta eduskunnan tiloissa. Tutkaksen seminaareista onkin muodostunut eduskunnan tiedefoorumi, joka tarjoaa mahdollisuuden vapaaseen, kriittiseen ja ennakkoluulottomaan keskusteluun, näkemysten esittämiseen ja myös väittelyyn. Osanotto ei rajoitu vain pääkaupunkiseudulla asuviin seuran jäseniin, vaan tilaisuuksiin tullaan muualtakin Suomesta.

Tänä vuonna aiheina ovat olleet kansantalouden dynamiikka, tiedepolitiikan tavoitteet ja voimavarat, lintuinfluenssa terveydenhuolto- ja turvallisuuskysymyksenä sekä Suomen innovaatiokyky ja innovaatiopolitiikka. Viime vuonna teemoina olivat mm. suomalaisen demokratian tila ja kehittämistarpeet, metsät ja ilmastomuutos, eurooppalainen kaupunkikehitys ja -suunnittelu,

kansainvälistyvä yliopistokoulutus, globalisaatio, tiedepolitiikan suunta sekä luovuus yhteiskunnassa. Keskusteluja on käyty myös mm. luonnontieteiden ja tekniikan tutkimuksen edistämisestä, suomalaisen koulutusjärjestelmän tulevaisuuden haasteista ja energiapolitiikasta. Muutamiin tilaisuuksiin esitelmöitsijöiksi on kutsuttu alan tunnettuja ulkomaisia asiantuntijoita.

Tutkijoiden ja kansanedustajien seura korostaa toiminnassaan yhteistyön välttämättömyyttä myös niiden eduskunnan valiokuntien kanssa, joissa tiedepolitiikkaa ja siihen liittyviä aihealueita käsitellään. Näitä ovat mm. sivistysvaliokunta ja valtiovarainvaliokunta sekä sen sivistys- ja tiedejaosto. Tieteen ja koulutuksen kysymyksiä käsitellään myös eduskunnan suuressa eli EU-valiokunnassa; käsiteltäviä asioita koskevia lausuntoja pyydetään pääsääntöisesti sivistysvaliokunnalta ja tarvittaessa muiltakin valiokunnilta. Läheistä yhteistoimintaa on niin ikään eduskunnan tulevaisuusvaliokunnan kanssa.

Tutkimukseen tukeutuvan tiedon tarve etenkin kansainvälisen politiikan alalla on arvioitu

eduskunnassa niin merkittäväksi, että sen alaiseksi halutaan perustaa riippumaton tutkimuslaitos. Hanke liittyy suomalaisen kansanvallan 100-vuotisjuhlan linjauksiin. Tämä think thank -tyyppinen laitos keskittyisi – siis riippumattomana laitoksena – kansainvälisiä suhteita ja Euroopan unionin asioita koskevien selvitysten ja tutkimusten laatimiseen, julkaisutoimintaan, konferenssien ja seminaarien järjestämiseen sekä yhteiskunnallisen keskustelun ylläpitämiseen. Ajatuksena on, että instituutti jatkaisi Ulkopoliitiikan säätiön ylläpitämän Ulkopoliittisen instituutin toimintaa.

Hanke on perusteltu ja se parantaa osaltaan tuntuvasti eduskuntatyön edellyttämiä tiedollisia valmiuksia sekä tehtäväalueelle laajemminkin liittyviä kansallisia ja kansainvälisiä tiedon hankinnan, tuottamisen, saatavuuden ja hyödyntämisen intressejä.

Kirjoittaja on Tutkijoiden ja kansanedustajien seuran puheenjohtaja.